

CRIZA ECONOMICĂ DIN ANII 1929 - 1933 ÎN JUDEȚUL PUTNA

Ramona Miron

Efectele crizei economice mondiale au apărut și în România încă din anul 1928, fenomenul fiind determinat de anumiți factori specifici precum: caracterul predominant agrar al economiei naționale, dependența economică a țării noastre față de capitalul străin, majorarea datoriei externe, scăderea prețurilor la produsele exportate și creșterea prețurilor la cele importate.

Principalele forme de manifestare ale crizei economice au fost multiple: scăderea producției și prăbușirea prețurilor, falimentul unor întreprinderi, creșterea ratei șomajului, reducerea operațiunilor comerciale, condițiile grele de muncă și de trai ale populației, care a recurs la greve și conflicte de muncă. Consecințele crizei economice s-au reflectat atât în sectorul economic, cât și în cel social. Repercusiunile crizei economice asupra economiei putnene s-au manifestat prin scăderea drastică a prețurilor cerealelor, creșterea stocurilor în magazine, reducerea suprafețelor însămânțate etc.

La nivelul județului Putna, producția agricolă la hectar, în kilograme, se prezenta astfel: ¹

Plasa	Grâu	Secară	Orz	Ovăz	Mazăre
Adjud	610	-	756	652	-
Mărășești	550	-	1800	1335	-
Mărăști	550	-	1066	1066	-
Milcov	1127	-	1146	2200	-

¹ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita : A.N.Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 25 / 1929 , f. 1

Sascut	497	272	967	902	120
Vrancea	560	-	588	528	-
Zăbala	300	-	250	200	-
Zăbrăuți	730	940	890	1465	560

La 14 octombrie 1930, directorul ministerial Ion Cămărășescu înainta Prefecturii Județului Putna o Telegramă, prin care se aducea la cunoștință că „lipsa de sămânță și relele condiții climaterice, ajutate de starea de suflet deplorabilă a plugarilor fac ca însămânțările să fie foarte mici.”²

Suprafețele însămânțate cu grâu în toamna anului 1930 însumau aproximativ 1.000 ha, o cifră foarte mică în comparație cu suprafața însămânțată cu aceeași cereală înainte de Primul Război Mondial (7.000 ha) sau după 1918 (3.000 - 4.000 ha). După 1930, climatul agricol putnean a fost afectat de factori precum: secetă, deprecierea prețurilor, desfășurarea anevoioasă a arăturilor, refuzul proprietarilor de a mai semăna grâu, lipsa acută de semințe.³

În luna octombrie a anului 1930, în județul Putna întinderile semănate cu grâu reprezentau 831 ha repartizate astfel: 245 ha în Focșani, 300 ha în Mărășești, 140 ha în Panciu și 146 ha în Adjud.⁴

În cursul anului 1930, Prefectura Județului Putna a fost asaltată de numeroase cereri formulate de locuitorii din Bătinești, Făurei, Balta Raței, Mircești, Ciușlea, a căror principală ocupație era cultivarea cepei, verzei și a altor zarzavaturi, prin care se solicita aprobarea pentru vânzarea producției prin sate, deoarece „stau cu zeci de vagoane de marfă nevândută.”⁵

La 7 noiembrie 1930, Prefectura Județului Putna informa Ministerul Comerțului și Industriei că „în județul Putna locuitorii din 15 sate cultivă sfeclă de zahăr pentru fabrica de zahăr din Sascut. Din cauza ploilor și a unei culturi speciale întrebuințate de locuitori,

² *Ibidem*, dosar nr. 19 / 1930, f. 116

³ *Ibidem*, f. 117

⁴ *Ibidem*, f. 119

⁵ *Ibidem*, dosar nr. 27 / 1930, f. 4

producția la hectar a fost îndoită față de normal. Fabrica, deși are contracte, refuză să primească supraproducția de sfeclă de zahăr sub pretextul că nu o pot prelucra. Se cere a se lua măsuri pentru ca populația să-și predea marfa și să-și primească sumele conform contractelor.”⁶

În toamna anului 1930, Prefectura Județului Putna a pus la dispoziție, pentru depozitarea cerealelor, fostele magazii britanice și antrepozitele Kirmaier cu capacitatea de 400 de vagoane, precum și magazinele din toate stațiile C.F.R. din județul Putna.⁷

În 1930 cantitățile de grâu disponibile în județ pentru măcinat și export erau:

Comuna	Vagoane pentru măcinat	Vagoane pentru export
Focșani	35	10
Odobești	25	18
Adjud	15	30
Domnești	8	10
Făurei	15	14
Jariștea	14	6
Lunca	3	2
Mărășești	15	10
Milcov	3	1
Nămoloasa	15	8
Orbeni	7	8
Panciu	8	7
Păunești	6	1
Sascut	13	4
Soveja	2	-
Străoane	3	-
Suraia	21	7

⁶ *Ibidem* , f. 54

⁷ *Ibidem* , dosar nr. 28 / 1930 , f. 71

Țifești	14	4
Vidra	2	-
Vrâncioaia	1	-
Vultur	19	6
Zăbala	-	-
Zăbrăuți	6	4
Total	250	150

8

Din cele 150 de vagoane de grâu disponibile pentru export, 10 vagoane aparțineau negustorilor, iar din cele 250 de vagoane destinate măcinatului, 50 de vagoane fuseseră strânse din mediul rural, restul reprezentând recolta persoanelor de la oraș.

Prezentând situația agricolă a județului Putna pe anul 1930 către Ministerul Muncii, Prefectura Județului Putna menționa în Adresa nr. 9458 /3 martie 1931, că „*plugarii au avut mari decepții de pe vânzarea produselor agricole.*”⁹

Dacă în august 1930 prețurile principalele produse agricole erau următoarele:

Cantitate 100 kg	Preț lei
Grâu	400
Orz	230
Ovăz	220
Porumb	400
Fasole	700

La sfârșitul lunii noiembrie 1930 prețurile au scăzut vertiginos:

⁸ *Ibidem*, f. 78

⁹ *Ibidem*, f. 96

Cantitate 100 kg	Preț lei
Grâu	240
Orz	150
Ovăz	200
Porumb	230
Fasole	620

Pentru a ameliora situația țăranilor, Camera de Agricultură a Județului Putna a făcut demersuri către organele competente propunând fixarea unui preț maximal la cereale pentru a acoperi costul de producere, reducerea taxelor de export și înființarea Creditului Agricol.

De asemenea, Camera de Agricultură a Județului Putna a pus la dispoziția sătenilor trioare și vânturătoare pentru curățarea semințelor, înființând în acest scop cinci centre aflate în subordinea sa. Din fonduri proprii a distribuit țăranilor cinci vagoane cu grâu de bună calitate pentru însămânțări, iar izlazurile din comunele Ciorani, Păunești, Crucea de Jos, Țifești și Nămolosa au fost arate cu cele șase tractoare ale Camerei de Agricultură a Județului Putna.¹⁰

La 29 septembrie 1933, Camera de Agricultură a Județului Putna a prezentat Ministerului Agriculturii un Raport privind starea agriculturii putnene:

„Prețul la anumite articole de primă necesitate crește din zi în zi în disprețul oricărei logici și bun simț. Astfel, pe când plugarii își văd irosită munca lor de ani de zile vânzându-le la prețuri de nimic, cele necesare traiului și gospodăriei urcă vertiginos ajungând 1 kg de sare 4 lei, 1 litru de gaz 4,50 lei, ca să nu mai vorbim de ulei, zahăr, îmbrăcăminte etc. Și prețul articolelor controlate de Stat urcă cu

¹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 52 / 1930, f. 40

aceeași viteză: 1 litru petrol verde 3,55 lei, 1 litru benzină grea 4,80 lei, 1 litru motorină 4 lei și 1 litru păcură 1,40 lei.”¹¹

Situația economiei putnene la nivelul anului 1930 era „corespunzătoare vremurilor prin care trecem ” se specifica în Adresa nr. 825 / 9 martie 1931 înaintată de Prefectura Județului Putna către Ministerul de Interne. Același act mai prevedea că bugetul județului, al comunelor și al satelor a fost întocmit după situația reală, cu greu fiind echilibrat: venituri = cheltuieli 31.694.507 lei. Populația traversa o perioadă dificilă ca urmare a descreșterii veniturilor și înmulțirii sarcinilor de serviciu. Subvenția de la Stat pentru echilibrarea bugetară a fost redusă de la 3.200.000 lei în 1929 la 2.000.000 lei în 1930.¹²

O apreciere similară referitoare la starea economică a județului Putna era făcută de Camera de Comerț și Industrie a Orașului Focșani, la 10 decembrie 1930, într-o Adresă înaintată Prefecturii Județului Putna. Se relata că industria și comerțul au cunoscut o activitate mediocră în cursul anului 1930. Lipsa de numerar a determinat stagnarea tranzacțiilor, iar cererile și ofertele au fost diminuate din cauza restrângerii comerțului, care în 1930 a dat un număr imens de falimente și concordate (până la 1 noiembrie 1930 numărul acestora a ajuns la 70), iar numărul protestelor lunare varia între 3.000 și 5.000. Creșterea dobânzilor, a dărilor și impozitelor, precum și restrângerea creditului de către bănci au determinat stagnarea producției industriale. Cum „ *producția viticolă a județului exista din abundență și era de bună calitate, viticultura a înregistrat numeroase pierderi cauzate de lipsa tranzacțiilor. Totuși, în urma unor Convenții economice încheiate cu țările limitrofe s-a putut face export cu strugurii în Polonia. Comerțul cu cereale a fost în scădere din septembrie 1930 datorită dumpingului rusc.*”¹³

La 17 iunie 1933, proprietarul unei fabrici de lumânări și săpun, Herman Weissman, înainta Prefecturii Județului Putna o Adresă, în

¹¹ A.N.Vn., fond Camera de Agricultură a Județului Putna, dosar nr. 1 / 1933, f. 91

¹² Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 5 / 1931 , f. 7

¹³ Ibidem , dosar nr. 52 / 1930 , f. 116

care sublinia faptul că „ în decursul anului trecut, industria fiind în raport direct cu comerțul a avut de suferit ca toate celelalte ramuri de activitate de pe urma situației generale critice. Creditele, care nu se mai acordă în măsura cerută de o bună gospodărie negustorească, au împiedecat o dezvoltare mai simțitoare a acestei producții, iar concurența s-a simțit făcută prin introducerea în această industrie a unei calități inferioare de material prim.”¹⁴

Nemulțumirile comercianților putneni sunt reflectate foarte bine în numeroasele petiții înaintate Prefecturii Județului Putna, prin care aceștia solicitau intervenția organelor competente pentru reglementarea situației dificile cu care se confrunța economia putneană.

Mihail Zaharia, comerciant din județul Putna, nota că: „ Este cunoscut că, comerțul de astăzi a ajuns pe o pantă diminuantă, deoarece a fost o totală lipsă de consum atât la oraș cât și la sate. Cauza o reprezintă articolele care parvin în comerț foarte ridicate ca prețuri. Statul, în căutarea leacului de a găsi soluții pentru echilibrarea bugetului, a fost nevoit să mențină și să adauge noi taxe, sub diferite forme, pe articole de consumație care fac parte din operațiunile de comerț, deci mărinđ prețul lor de cost și cel de vânzare și pe de altă parte scăderea lefurilor la funcționarii publici și veniturile particulare.”¹⁵

Situația comercială era îngreunată și de „ menținerea și nelegiferarea în materie de carteluri a fabricilor care produc articole de mare consum, încât observăm că indiciile de scumpete sunt deșănțate față de veniturile consumatorilor.”¹⁶

Pentru redresarea comerțului, Mihail Zaharia propunea: reducerea prețurilor la articolele de mare consum, scăderea chiriilor, a impozitelor și distrugerea cartelurilor.¹⁷

¹⁴ A.N.Vn., fond Camera de Comerț și Industrie a Orașului Focșani, dosar nr. 1 / 1932, f. 1

¹⁵ *Ibidem*, f. 5

¹⁶ *Ibidem*, f. 5 verso

¹⁷ *Ibidem*

M. Milea, comerciant din Panciu, se adresa Prefecturii Județului Putna la 15 aprilie 1933, subliniind că: „ în cursul anului 1932 comerțul din Panciu s-a desfășurat foarte greu din cauza Legilor de Conversiune Agricolă, prin care clienții noștri, fiind în regiunea frontului, n-au achitat mai nimic din valoarea mărfurilor, ci au făcut enorma greșeală de a le da pe credit până în toamnă, adică până la culesul recoltei și pe care în baza Legii de Conversiune l-au transformat în credit bancar de plasament cu dobânzi mari.”¹⁸

Operațiunile comerciale au fost afectate, în primul rând, datorită faptului că furnizorii n-au mai livrat alte mărfuri din cauza neachitării contravalorii celor luate pe credit. Se solicita reducerea impozitelor către Stat, considerată o măsură impetuoasă pentru fluidizarea activității comerciale.

O altă ramură comercială ajunsă în impas în perioada crizei economice a reprezentat-o comerțul cu coloniale, care în anul 1932 s-a desfășurat foarte lent în comparație cu anii anteriori.

Reducerea salariilor și a pensiilor a dus la scăderea puterii de cumpărare a consumatorilor, iar impozitele mari, taxele excesive, lipsa de credit și nelegiferarea la timp a legilor economice au făcut ca anul 1932 să fie „ un an de doliu ” pentru comerțul putnean.

La 22 martie 1933, N. D. Rădulescu, comerciant din Focșani, înainta o Adresă președintelui Camerei de Comerț și Industrie a Orașului Focșani, în care menționa că „impozitele plătite de comercianții noștri în 1932 sunt extraordinar de mari față de anii anteriori. În 1927 - 1928 au plătit aceleași impozite cu multă ușurință, aveam un total de vânzare de 3 - 4 ori mai mare ca azi și mărfurile se vindeau cu un câștig de 20% . Astăzi pe lângă slaba vânzare trebuie să mai luptăm și cu concurența, ceea ce ne face să vindem cu un câștig de cel mult 5% . În fiecare an închidem bilanțul cu pierderi care merg până la 10% din capital .”¹⁹

Și comerțul cu pielărie din județul Putna s-a confruntat cu greutăți în anii crizei economice datorită lipsei de credite, a dărilor

¹⁸ Ibidem , f. 6

¹⁹ Ibidem , f. 8

mari, dar și a concurenței care a introdus pe piață o încălțăminte de o calitate inferioară, din carton, pe care clienții o preferau din cauza prețului accesibil. Însă concurența venea și din partea marilor fabrici de încălțăminte din țară și străinătate. Negustorii de încălțăminte din județul Putna solicitau restabilirea creditului, degradarea fiscală, oprirea importurilor care le făceau concurență, reducerea taxelor vamale, precum și sancționarea comercianților care vindeau mărfuri false.²⁰

Reprezentanții Societății „Mintzer & Fin” , cu sediul în Focșani, specializată în comerțul cu sticlărie și porțelanuri, au formulat o Adresă la 7 martie 1933 către președintele Camerei de Comerț și Industrie a Orașului Focșani, prin care solicitau reducerea dărilor excesive și desființarea cartelurilor industriale pentru înviorarea comerțului.²¹

Nicolae Ghioc, proprietarul magazinului „La Papagal” din Focșani, își exprima nemulțumirea datorată deficitului în care se găsea comerțul cu manufactură, într-o Adresă din 28 februarie 1933 către Camera de Comerț și Industrie a Orașului Focșani. Motivând că deprecierea prețurilor la produsele agricole a determinat lipsa de câștig a tuturor claselor sociale, comerciantul propunea autorităților locale: creșterea prețurilor la produsele agricole, revenirea prețurilor mărfurilor industriale la paritatea celor agricole, diminuarea dărilor etc.²²

Scăderea prețurilor produselor agricole și stabilizarea monetară au adâncit criza economică din România, care s-a manifestat în principal prin lipsa de consum, dispariția creditelor și a numerarului de pe piață, variațiile prețurilor, impozite crescute.

Lovitura de grație pentru comerțul putnean a venit în 1932, când în Focșani au fost înființate fabrici și sucursale pentru desfacerea numai a mărfurilor aparținând particularilor care dețineau numerar, considerându-se că *„restul comercianților sunt insolvabili și*

²⁰ *Ibidem* , f. 10

²¹ *Ibidem* , f. 13

²² *Ibidem* , f. 16

contaminați de molima concordatului preventiv ” și nu mai pot beneficia de credite. ²³

Alți factori care au dus la regresul comerțului în orașul Focșani au fost: numărul mare de comercianți care au invadat județul Putna după Primul Război Mondial, negustorii neloiali care comercializau produse la prețuri derizorii, dar și taxele ridicate aplicate pentru transportul mărfurilor pe C.F.R. . ²⁴

La 4 octombrie 1933, la Primăria Orașului Focșani era înregistrată o plângere venită din partea comercianților dogari din oraș, care pentru fiecare căruță încărcată cu marfă, care tanzita Odobeștii, erau nevoiți să plătească o taxă de 80 lei. ²⁵

La 28 iunie 1933, Camera de Comerț și Industrie a Orașului Focșani informa Ministerul de Finanțe despre amploarea pe care o luase comerțul clandestin cu vinuri pe teritoriul județului Putna, comerț practicat de „ *persoane care au ca îndeletnicire mijloace de afaceri între producătorii și comercianții de vinuri și care folosindu-se de anumite procedee, cumpără de la podgoreni vin și rachiu, pe care le vând apoi comercianților la prețuri mult mai mari.*” ²⁶

Prin Adresa nr. 4946 din 2 iulie 1931, Ministerul de Interne dispunea autorităților putnene să ia „ *măsuri împotriva celor ce practică comerțul ambulant, făcând concurență comercianților stabili, pentru că nu au de plătit aceleași chirii și impozite și care vând mărfuri provenite de la comercianții aflați în pragul falimentului.*” ²⁷

Comercianții și industriașii din Focșani și județul Putna, membri ai Sfatului Negustoresc, s-au întrunit la 12 noiembrie 1933 în localul Camerei de Comerț și Industrie a Orașului Focșani, pentru a discuta despre situația precară a economiei putnene, despre impozitele fiscale și comunale excesive pe care erau nevoiți să le achite, impozite care erau întocmite după veniturile anilor 1929, 1930 și 1931. Scopul acestei adunări a fost elaborarea unui pachet de măsuri care să salveze

²³ *Ibidem* , f. 17

²⁴ *Ibidem*

²⁵ *Ibidem* , dosar nr. 1 / 1933 - 1934 , f. 78

²⁶ *Ibidem*

²⁷ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 24 / 1931, f. 133

industria și comerțul județului Putna de la faliment. În acest sens s-au propus: reducerea impozitelor fiscale, asanarea datoriilor țărănești și redresarea creditelor, suprimarea taxei pe brevete (deoarece actualele taxe pe brevetele de băuturi spirtoase erau foarte mari în raport cu prețul scăzut și consumul redus al băuturilor, se cerea impunerea unei taxe pe decaltru la locul de producție), reducerea impozitelor comunale, desființarea cifrei de afaceri pentru micii industriași, achitarea furnizorilor Statului, vot deliberativ pentru comercianți și industriași, desființarea cartelurilor, reducerea taxelor de consumație și a taxelor vamale, suprimarea brevetelor la producători deoarece făceau concurență neloială comerțului stabil.²⁸

În anii crizei economice, industria românească, în ansamblul ei, a traversat o perioadă dificilă. Chiar dacă unele ramuri industriale (industria petrolieră, textilă, cea de pielărie) și-au mărit producția în intervalul 1929 - 1933, global, la nivelul acestui sector economic, s-a înregistrat un regres al producției industriale cu aproximativ 50% .

Localul Camerei de Comerț și Industrie a Orașului Focșani a găzduit în februarie 1932 întrunirea micilor industriași meseriași și patroni din județul Putna, ocazie cu care au luat cuvântul Constantin Grigorescu – președinte al Uniunii Generale a Micilor Industriași și Ion Popa – președintele Camerei de Comerț și Industrie a Orașului Focșani. Ion Popa menționa că „ *scopul întrunirii este de a apăra un drept al meseriașilor de toate breslele, azi mai ales, când țara trece prin grele crize financiare, din care cauză meseriașul negăsind de lucru, nu poate veni în ajutorul Statului pentru a-și achita dările cu care este impus ca cetățean.*”²⁹

Ion Popa a propus reducerea impozitului pe patentă fixă cu 40% și scăderea impozitului la valuta leului, deoarece „*comerțul este împovărat de dări, din care cauză zilnic se văd declarații de concordate preventive și falimente.*”³⁰ O altă măsură se referea la menajarea meseriașilor restanți, căroră Corporația Meseriașilor le

²⁸ Idem, fond Camera de Comerț și Industrie a Orașului Focșani , dosar nr. 1 / 1933 - 1934 , f. 51

²⁹ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr . 35 / 1932, f. 5

³⁰ *Ibidem*

percepea taxe foarte mari și care din cauza datoriilor acumulate de aceștia „le scotea la vânzare, pe lângă ceea ce aveau în casă și sculele de muncă.”³¹

Creșterea stocurilor de mărfuri și prăbușirea prețurilor au avut drept consecință restrângerea producției. Criza s-a resimțit puternic în industria bunurilor de larg consum, îndeosebi în acele ramuri care foloseau ca materie primă produsele agricole. Astfel, în sectorul producției alimentare cele mai afectate ramuri au fost industria zahărului, a morăritului și a uleiurilor vegetale.³²

La 6 octombrie 1930, Ministerul de Interne a emis Ordinul nr. 78, prin care dispunea ca toate fabricile de pâine să intensifice la maximum fabricarea produselor de panificație, pentru a se asigura hrana populației în caz de grevă a brutarilor.³³

Prin Telegrama nr. 80 / 13 octombrie 1930, Ministerul de Interne cerea autorităților putnene să facă „o cercetare discretă asupra morilor țărănești, pentru a informa în legătură cu măsurile luate de morari pentru a acoperi deficitul de care suferă din desfacerea anevoioasă.”³⁴

În răspunsul formulat de Prefectura Județului Putna referitor la această situație se menționa că „morarii au mărit vama. În loc să ia din 10 una, iau din 7 una, iar în bani iau în loc de 0,30 lei, 0,40 lei/kg de făină.”³⁵ Prețul scăzut al pâinii a atras protestul vehement al morarilor și brutarilor, care doreau menținerea prețurilor vechi, deoarece nu terminaseră încă stocul de grâu scump.³⁶

Diverse categorii de alimente se vindeau pe piețele din Focșani la prețuri foarte ridicate, în condițiile în care materia primă necesară

³¹ *Ibidem*, f. 5 verso

³² **Istoria României între anii 1918 - 1981 . Manual Universitar**, coordonator : Aron Petric, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981, p. 12

³³ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 19 / 1930, f. 110

³⁴ *Ibidem*, f. 113

³⁵ *Ibidem*, f. 114

³⁶ *Ibidem*, dosar nr. 27 / 1930, f. 42

creșterii animalelor era foarte ieftină.³⁷ În anul 1933, prețul orzului, al ovăzului și al fasolii s-a depreciat considerabil, astfel încât, cultivarea acestora nu mai prezenta nicio rentabilitate. Dacă în 1933 prețurile cerealelor înregistrau scăderi enorme, erau menținute, totuși, diferite taxe corespunzătoare anului anterior, taxe care reprezentau 8 - 10 % din valoarea brută. În aceste împrejurări, țăranul putnean era nevoit să-și vândă cerealele direct în gări secundare sau noaptea în bariere, unde era speculat, fapt care a perturbat viața comercială a județului Putna.³⁸

În perioada crizei economice, prețul principalelor produse agricole a cunoscut un declin, în contrast cu cel al produselor industriale. Variația prețurilor în intervalul 1930 - 1932 la câteva produse alese aleatoriu, se prezenta astfel:

Produs	Preț lei/kg decembrie 1930³⁹	Preț lei/kg octombrie 1931⁴⁰	Preț lei/kg noiembrie 1932⁴¹
Făină grâu calitatea I-a	9	7	-
Făină grâu calitatea a II -a	8	6	-
Porumb	2,5	1	1,3
Grâu	4	3	5,6
Carne vită	30	20	22
Carne porc	36	24	24
Ou	2,5	-	2,3
Lapte	6	-	-
Cartofi	2,5	2	2,5

³⁷ A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 88 / 1930 , f. 11

³⁸ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 68 / 1933, f. 377

³⁹ *Ibidem* , dosar nr. 4 / 1931 , f. 1

⁴⁰ *Ibidem* , f. 53

⁴¹ *Ibidem* , dosar nr. 55 / 1932, f. 18

La 4 aprilie 1931, Directoratul Ministerial București a formulat Circulara nr.1345, act care aducea la cunoștința autorităților putnene faptul că „Societatea Anonimă pentru Distribuirea Produselor Petroliere” stabilise următoarele prețuri pentru depozitele din țară:

Produs	Preț lei / L
Benzină grea denaturată	3,5
Petrol rafinat	2,3
Motorină denaturată	2,25

Aceeași Circulară mai prevedea că Societatea nu va mai expedia petrol verde folosit în agricultură, deoarece prețul petrolului alb denaturat era foarte scăzut și astfel nu se mai făcea nicio deosebire între prețul produsului denaturat și cel al produsului nedenaturat.⁴²

La 23 martie 1931, prețurile produselor petroliere distribuite de Societatea „Distribuția” prin depozitele sale din Focșani și Adjud erau următoarele:

Depozit Focșani

Produs	Preț lei vânzare cu ridicata
Petrol lampant	260
Benzină grea	500
Motorină denaturată	300

Depozit Adjud

Produs	Preț lei vânzare cu ridicata
Petrol lampant	280
Benzină grea	520
Motorină denaturată	310

⁴² *Ibidem*, dosar nr. 24 / 1931, f. 12

Prețul petrolului lampant la vânzarea cu amănuntul era cu 25 de bani mai scump (2,50 lei) la depozitul din Adjud, față de depozitul din Focșani (2,25 lei).⁴³

Prin Legea pentru încurajarea întreprinderilor producătoare de țiței publicată în Monitorul Oficial nr.171/27 iulie 1931, Ministerul Industriei și Comerțului a redus la jumătate taxele de consumație și sporurile acestora aplicate asupra benzinei grele denaturate, petrolului lampant, motorinei, uleiului brut denaturat și păcurei necesare tractoarelor agricole, motoarelor și morilor tărănești.⁴⁴

În consecință, s-au stabilit următoarele prețuri pentru combustibili ⁴⁵ :

Produs	Preț lei / L
Benzină grea denaturată	0,75
Petrol rafinat	1
Motorină	0,5
Ulei brut denaturat	0,5
Păcură	0,15

Cât privește prețul curentului electric, în Memoriul nr. 370 / 20 iulie 1933 înaintat de producătorii de curent electric din România către Ministerul Industriei și Comerțului se menționa că „ *aproape toate uzinele au impus, chiar înainte de război, prețuri cu mult mai mari decât acelea care ar fi rezultat din libera concurență. Azi, consumatorul redus la situații modice de câștig se vede silit a utiliza mijloacele cele mai simple și mai puțin costisitoare pentru rezolvarea problemelor de iluminat. În Focșani, din cauza scumpirii curentului se observă o scădere cu 30% a abonaților.*” ⁴⁶

⁴³ *Ibidem* , f. 13

⁴⁴ *Ibidem* , f. 143

⁴⁵ *Ibidem* , f. 144

⁴⁶ A.N.Vn., fond Camera de Comerț și Industrie a Orașului Focșani, dosar nr. 1 / 1933 - 1934, f. 62

Majoritatea comercianților și industriașilor erau nemulțumiți de impozitele exagerate pe care erau nevoiți să le achite. În urma ședinței desfășurate la 29 iulie 1930, Delegația Economică a Consiliului de Miniștri a hotărât reducerea taxelor de export la principalele cereale.⁴⁷ Noile taxe aplicate de Ministerul Industriei și Comerțului au fost aduse la cunoștința autorităților putnene prin intermediul Telegramei nr. 2621 / 1 iulie 1930. Astfel, s-a hotărât că pentru a vinde cerealele cu un preț mai ridicat se impunea micșorarea taxelor pentru export la grâu, secară și mei de la 2.800 la 1.000 lei / vagon, porumb și ovăz de la 2.800 la 1.400 lei/ vagon, iar la orz și orzoaică de la 2.800 lei / vagon s-a recurs la desființarea taxei.⁴⁸

Încă din luna ianuarie 1930, Ministerul de Interne informa Prefectura Județului Putna că „*unele autorități comunale și județene percep, în diferite moduri și sub diferite denumiri, tot felul de taxe ilegale de la agricultori. Unele încasează taxe benevole pentru clădiri școlare, construcții de monumente sau ca diurne vamale și alte autorități, pentru a-și mări veniturile bugetare, înființează și percep taxe pentru cerealele ce trec în tranzit pe teritoriul lor.*”⁴⁹

Același act menționa necesitatea unor măsuri corespunzătoare, deoarece aceste taxe erau considerate ilegale și abuzive, libertatea tranzacțiilor fiind îngrădită, fapt care determina deprecierea valorii produselor agricole.

La 24 martie 1931, Administrația Financiară a Orașului Focșani a dispus Prefecturii Județului Putna, prin Adresa nr.1145, să ia atitudine față de autoritățile comunale din județ, pentru ca acestea să nu mai perceapă alte taxe asupra băuturilor alcoolice, în afară de cele prevăzute de Lege (taxa de consumație, cifra de afaceri și ad valorem).⁵⁰ Se urmărea menajarea comercianților de băuturi alcoolice, care „*erau vexați de impuneri locale sau speciale.*”⁵¹

⁴⁷ Idem , fond Prefectura Județului Putna , dosar nr. 27 / 1930, f. 13

⁴⁸ Ibidem , f. 15

⁴⁹ Ibidem , dosar nr. 31 / 1931 , f. 3

⁵⁰ Ibidem , f. 68

⁵¹ Ibidem , f. 50

Criza economică din țara noastră s-a manifestat și printr-un dezechilibru acut între cerere și ofertă, între volumul producției care s-a majorat în comparație cu puterea de cumpărare a populației .

Datorită situației financiare precare numeroși locuitori ai județului Putna și-au exprimat dorința de a părăsi țara pentru a lucra în străinătate .

La 7 martie 1929, Prefectura Județului Putna informa Ministerul Muncii din București, prin Telegrama nr.8973, despre existența pe raza județului Putna a unui număr de „ 126 de lucrători industriași și agricoli fără ocupație, care ar vrea să meargă în Franța la muncă : 45 industriași din Focșani, 23 industriași și 81 agricultori din Mărășești, 36 industriași din Adjud și un agricultor din Urechești.” ⁵² Tot pentru muncă în Franța au optat și șase locuitori din Panciu: Hofman Iulius (mecanic lăcătuș), Hofman Robert (mecanic strungar), Albert (lăcătuș) , Ion Ungureanu (agricultor), Ilie Slumovici (stoler) și Cioancă Nicolae (stoler). ⁵³

Numărul total al locuitorilor din județul Putna care au solicitat un loc de muncă în Franța s-a ridicat la aproximativ 352 . ⁵⁴

Conform Fonogramei nr. 47 / 8 aprilie 1930 adresată de Prefectura Județului Putna comunelor rurale din Plasa Mărășești și Pretoratelor Troțuș și Vrancea, autoritățile locale erau nevoite să împiedice invalizii de război să mai meargă în București pentru a susține diverse proteste, deoarece „ Guvernul , care cunoaște nevoile, le va satisface și fără prezența lor în capitală.” ⁵⁵

La 28 mai 1933, la Camera de Comerț și Industrie a Orașului Focșani a avut loc o adunare a meseriașilor și lucrătorilor din Focșani și celelalte localități ale județului Putna, în cadrul căreia s-au dezbătut diverse probleme, cea mai acută fiind cea legată de noile cote pentru asigurările sociale.

Lipsa locurilor de muncă și concurența venită din partea fabricilor din marile orașe au adus muncitorii în situația de a nu-și mai

⁵² *Ibidem* , dosar nr.56 / 1929, f. 3

⁵³ *Ibidem* , f. 16

⁵⁴ *Ibidem* , f. 297 verso

⁵⁵ *Ibidem* , dosar nr. 19 / 1930, f. 57

putea câștiga existența și implicit de a nu-și mai putea achita dările către Stat.⁵⁶

Prin Adresa nr. 781 / 30 ianuarie 1931, Ministerul de Interne informa Prefectura Județului Putna că „*din partea multor administrații județene se aduc informații cum că încasările veniturilor județene se fac cu mari întârzieri și cu sume neînsemnate, din cauză că organele fiscolei nu depun toată stăruința la încasarea lor. Ca urmare, funcționarii județelor nu-și pot primi salariile, spitalele și celelalte instituții ce depind de județ suferă, iar lucrările la drumuri au încetat.*”⁵⁷

Prin Adresa nr. 2169 / 12 august 1930, Serviciul Sanitar al Spitalului din Panciu informa Primăria Orașului Panciu despre situația critică cu care se confrunta, despre faptul că salariile personalului nu mai fuseseră achitate din ianuarie 1930, despre faptul că cheltuielile pentru hrana bolnavilor n-au putut fi acoperite și, în consecință, furnizorii au refuzat să le mai livreze alimente.⁵⁸

Într-o situație similară se afla și Spitalul din Adjud, a cărui conducere solicita de la autoritățile locale, la 3 octombrie 1930, o subvenție în valoare de 80.000 lei pentru lunile octombrie, noiembrie și decembrie, necesară pentru aprovizionarea cu alimente și medicamente.⁵⁹

În vara anului 1930, Prefectura Județului Putna era alarmată și de starea îngrijorătoare în care se aflau școlile primare din mediul rural, această situație datorându-se „*lipsei financiare care a împiedicat efectuarea vreunei reparații, a dezinfecției sau aprovizionarea cu combustibil pentru iarna următoare.*”⁶⁰

La 28 martie 1931, Directoratul Ministerial București, într-o Adresă înaintată Prefecturii Județului Putna, consemna: „*Pretutindeni*

⁵⁶ A.N.Vn., fond Camera de Comerț și Industrie a Orașului Focșani, dosar nr. 1 / 1933 - 1934, f. 53

⁵⁷ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 31 / 1931, f. 7

⁵⁸ *Ibidem*, dosar nr. 106 / 1930, f. 56

⁵⁹ *Ibidem*, f. 76

⁶⁰ *Ibidem*, f. 60

apasă asupra tuturor claselor sociale povara contribuțiilor aflată astăzi în disproporție flagrantă cu veniturile fiecăruia.”⁶¹

Îngrijorată de acțiunile pensionarilor, la 1 decembrie 1931 Prefectura Județului Putna solicita chestorului Poliției Orașului Focșani ca „*să se ia măsuri pentru restabilirea ordinii, deoarece creditele pentru pensionari sunt în curs de executare.*” Pentru că nu-și mai primiseră pensiile „*pensionarii au devenit agresivi față de organele Ministerului de Finanțe și în unele locuri s-au dedat la manifestații, spărgând geamurile Administrației Financiare.*”⁶²

În perioada crizei economice rândurile șomerilor s-au îngroșat, fapt care a determinat un val de nemulțumiri și manifestații la nivelul întregii țări. La începutul anului 1930 Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale a încercat să vină în ajutorul șomerilor prin demararea unor lucrări de utilitate publică care se puteau executa și pe timpul iernii.⁶³ Însă, aceste planuri nu s-au concretizat și tot mai mulți oameni rămași fără un loc de muncă erau tentați să meargă în București, în speranța că aici s-ar fi putut angaja. Avântul le-a fost înfrânat de dispozițiile prevăzute în Adresa nr. 2602 / 30 mai 1931, act adresat Prefecturii Județului Putna de către Ministerul de Interne, care menționa „*să nu se facă acest lucru, pentru că Primăria București nu poate acoperi nici cererile șomerilor de aici.*”⁶⁴

La nivelul întregii țări, debutul anului 1930 s-a caracterizat printr-o rată crescută a șomajului. Dacă în ianuarie 1930 România avea 12.622 de șomeri, în februarie 1930 numărul acestora s-a ridicat la 15.588, în lunile martie – aprilie 1930 situația s-a mai ameliorat, numărul disponibilizaților fiind de 13.500⁶⁵, pentru ca în luna mai 1930 numărul oamenilor fără un loc de muncă să fie de 25.096.⁶⁶

⁶¹ *Ibidem*, dosar nr. 31 / 1931, f. 50

⁶² *Ibidem*, f. 146

⁶³ *Ibidem*, dosar nr. 106 / 1930, f. 5

⁶⁴ *Ibidem*, dosar nr. 43 / 1931, f. 64

⁶⁵ *Ibidem*, dosar nr. 43 / 1930, f. 114

⁶⁶ *Ibidem*, f. 113

Statistică cu șomerii din România, grupați pe categorii profesionale, în luna mai 1930: ⁶⁷

Categorie profesională	Număr șomeri
Industrie alimentară	310
Agricultură	51
Îmbrăcăminte	321
Pielărie	743
Construcții	1501
Industria lemnului	977
Tâmplărie	508
Mine și cariere	3892
Industria extractivă , chimică	390
Artă grafică	142
Industria cărții	262
Textile	943
Metalurgie	2070
Comerț	334
Hoteluri și restaurante	463
Personal casnic	300
Diverși	869
Ucenici	5
Muncitori agricoli	-
Pădurari	9151
Muncitori în fabrici	1864
TOTAL	25.096

Pe raza județului Putna, în anul 1930, existau 624 de meseriași patroni și mici industriași ⁶⁸ răspândiți astfel :

⁶⁷ *Ibidem*

⁶⁸ *Ibidem* , dosar nr . 93 / 1930 , f. 60 verso

Zona	Număr
Focșani	135
Odoboești	51
Panciu	20
Adjud	74
Mărășești	29
Nămoloasa Târg	44
Nămoloasa Sat	8
Nănești	7
Străoane	12
Sascut	79
Vultur	48
Țifești	6
Vrâncioaia	85
Diocheți	7
Movilița	11
Mănăstioara	8

69

Un an mai târziu (1931), în județul Putna au fost declarați ca falimentari un număr de 45 de comercianți, din care 24 erau din Focșani, cinci din Panciu, patru din Adjud, trei din Odoboești, doi din Mărășești și șapte din Sascut.⁷⁰ De asemenea, tot în acest an au mai fost radiate firmele unui număr de 19 comercianți din Focșani și a câte unuia din Odoboești, Panciu, Adjud și Mărășești.⁷¹

Comerțul putnean, care pe vremuri a desfășurat o intensă activitate, a fost puternic afectat în perioada crizei economice de factori multipli, printre care s-a numărat și prețul exagerat pentru chirile locurilor destinate activităților comerciale, fapt care a periclitat activitatea a peste 500 de comercianți.⁷²

⁶⁹ *Ibidem*, f. 60 verso – 84

⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr. 24 / 1931, f. 36

⁷¹ *Ibidem*, f. 37

⁷² *Ibidem*, f. 55

La 13 ianuarie 1931, Ministerul de Interne a înaintat Prefecturii Județului Putna Telegrama nr. 203, prin care erau îi erau aduse la cunoștință noile criterii de stabilire a salariilor funcționarilor publici conform Legii publicate în Monitorul Oficial nr. 296 din 31 decembrie 1930 : ⁷³

Salariu brut lei	Reținere
3000	0%
3001 - 4000	10%
4001 - 5000	14%
5001 - 10.000	18%
10.001 - 15.000	20%
15.001 - 20.000	22%
30.000	23%

În conformitate cu Ordinul Circular nr. 4903 din 30 ianuarie 1931 emis de Ministerul de Interne pentru autoritățile județene s-a stabilit că:

- 1) salariaților publici care dețineau două funcții, li se aplica curba de sacrificiu la fiecare salariu în parte
- 2) diurna bugetară primită de personalul administrativ se adăuga la salariu, după care i se aplica reducerea respectivă
- 3) cotei de reducere îi erau supuse și diurnele fixe, primele speciale și orele suplimentare
- 4) lucrătorilor plătiți chenzinal li se aplica curba de sacrificiu la cele două chenzine
- 5) angajaților plătiți cu ora li se reținea un procent la suma primită lunar
- 6) pensionarii angajați în continuitatea serviciului intrau în categoria celor cărora li se aplica curba de sacrificiu
- 7) curba de sacrificiu era aplicată și la funcționarii diurniști

^{7.3} *Ibidem* , dosar nr . 59 / 1931 , f. 8

8) lucrătorii ocazionali erau scutiți de aplicarea curbei de sacrificiu.⁷⁴

Reflectând situația economico-socială a unui județ în care predominau agricultura și comerțul, mărturiile arhivistice putnene ale perioadei crizei economice dintre anii 1929 - 1933 probează și completează efectele acestui fenomen, petrecut și la scară mondială, asupra economiei românești, cu întreaga gamă de consecințe asupra vieții sociale.

Din această perspectivă, mărturiile arhivistice putnene depășesc cadrul local. Prin caracterul lor de argument pentru o realitate circumscrisă unui spațiu restrâns la aria unui județ, redând aspecte particulare, aceste mărturii, integrându-se generalului, capătă și o semnificație de interes național pentru cercetarea istorică.

De aici, credem, că rezultă și interesul demersului de a ilustra fenomenul crizei economice pe plan local, ca o încercare de prezentare a unui fenomen general prin aspectul particular al documentului istoric.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 142